

Znaczenie jednostek reintegracyjnych w zapobieganiu wykluczeniu społecznemu w Polsce w latach 2015-2023

Krzysztof Borysiak, Anna Fediuk, Katarzyna Jarębska,
dr Agnieszka Pacut, Tomasz Sekuła
Urszula Stasiak-Jaśkiewicz,
Ośrodek Badania Gospodarki Społecznej
Urząd Statystyczny w Krakowie

Plan prezentacji

1. Uzasadnienie wyboru tematu

2. Cel badania i luka badawcza

3. Metoda badawcza

4. Wyniki (liczebność, dostępność, odbiorcy, finansowanie)

5. Wnioski

Uzasadnienie wyboru tematu

Globalne i krajowe wyzwania wymagają nowych, systemowych podejść i organizacji

Gospodarka społeczna, przedsiębiorstwa społeczne tworzą nowatorskie narzędzie rozwiązywania, zapobiegania lub/i antycypowania problemów społecznych

Potrzeba pogłębienia wiedzy o znaczeniu jednostek reintegracyjnych działających w Polsce jako podmiotów gospodarki społecznej

Jednostki reintegracyjne: kontekst teoretyczny i międzynarodowy

- Jednostki reintegracyjne jako przedsiębiorstwa społeczne integrujące poprzez pracę (Work Integration Social Enterprises – WISE) (Cooney et al. 2023; Defourny et al. 2020; Borzaga et al. 2020)
- Znaczenie i doświadczenia międzynarodowe (Urmanaviciene, Butkeviciene 2023; Myles et al. 2024)

Jednostki reintegracyjne w Polsce: kontekst prawny

- Prawne uregulowanie jednostek reintegracyjnych
 - **Centra Integracji Społecznej** – Ustawa o zatrudnieniu socjalnym (2003)
 - **Kluby Integracji Społecznej** – Ustawa o zatrudnieniu socjalnym (2003)
 - **Warsztaty Terapii Zajęciowej** – Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (1997); Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (2004)
 - **Zakłady Aktywności Zawodowej** – Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (1997)
- Jednostki reintegracyjne w ramach krajowej polityki publicznej
 - Ustawa o ekonomii społecznej (2022)

Źródła danych w badaniu 1.04.07 Jednostki reintegracji społeczno-zawodowej (CIS, KIS, WTZ, ZAZ)

Wojewoda

- Dane o centrach integracji społecznej oraz podmiotach prowadzących
- Dane o klubach integracji społecznej oraz podmiotach prowadzących
- Dane o zakładach aktywności zawodowej oraz podmiotach prowadzących
- Dane dotyczące wydanych decyzji oraz stanu zatrudnienia w zakładach aktywności zawodowej

MRPiPS

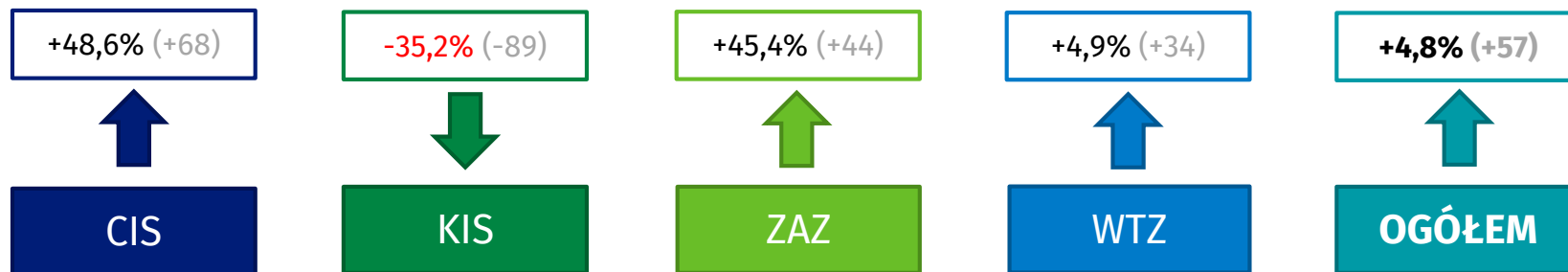
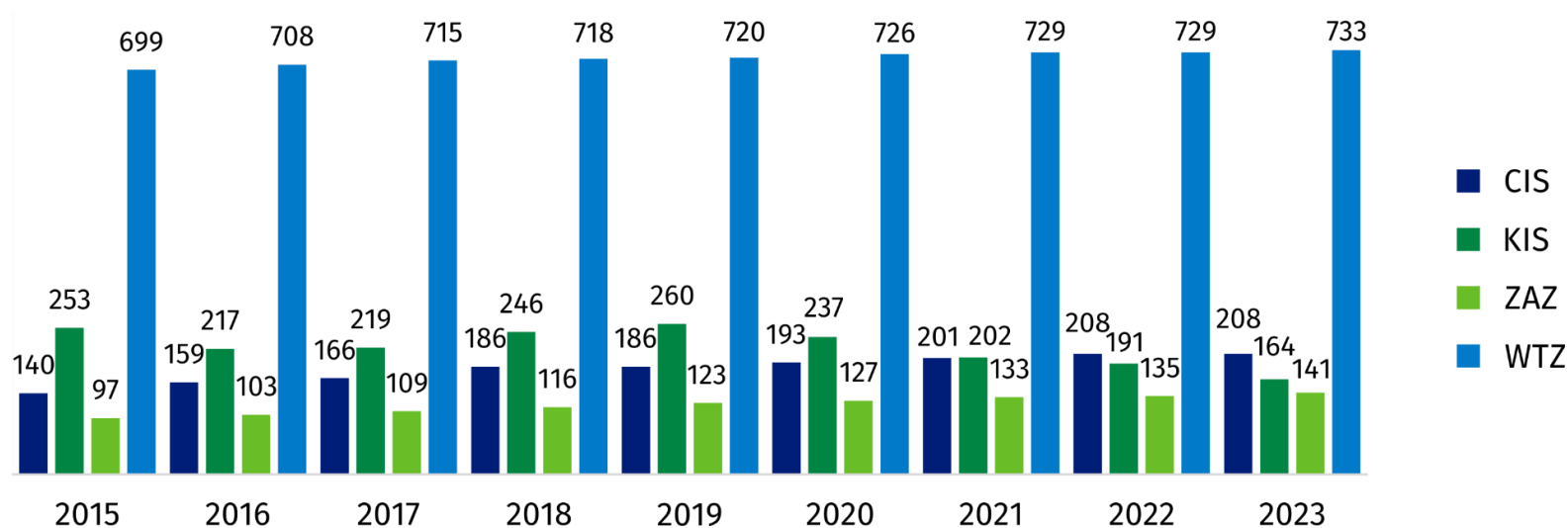
- Dane z działalności centrów integracji społecznej
- Dane z działalności klubów integracji społecznej

PFRON

- Dane w zakresie informacji dotyczącej zakładów aktywności zawodowej
- Dane w zakresie informacji dotyczącej warsztatów terapii zajęciowej
- Dane dotyczące dofinansowania kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej

Jednostka	Odbiorcy	Forma uczestnic-twa	Status uczestnika	Wynagrodzenie
CIS (Centrum Integracji Społecznej)	Osoby wykluczone społecznie	Usługi reintegracji społecznej i zawodowej	Uczestnik	Świadczenie integracyjne
KIS (Klub Integracji Społecznej)	Osoby wykluczone społecznie	Usługi reintegracji społecznej i zawodowej	Uczestnik	Brak
ZAZ (Zakład Aktywności Zawodowej)	Osoby z orzeczeniem o niepełnospra-wności	Praca w warunkach chronionych	Pracownik	Tak (umowa o pracę)
WTZ (Warsztat Terapii Zajęciowej)	Osoby z orzeczeniem o niepełnospra-wności	Terapia zajęciowa i rehabilitacja	Uczestnik	Brak

Liczebność jednostek reintegracyjnych w latach 2015-2023

Podmioty prowadzące jednostki reintegracyjne w latach 2015 – 2023

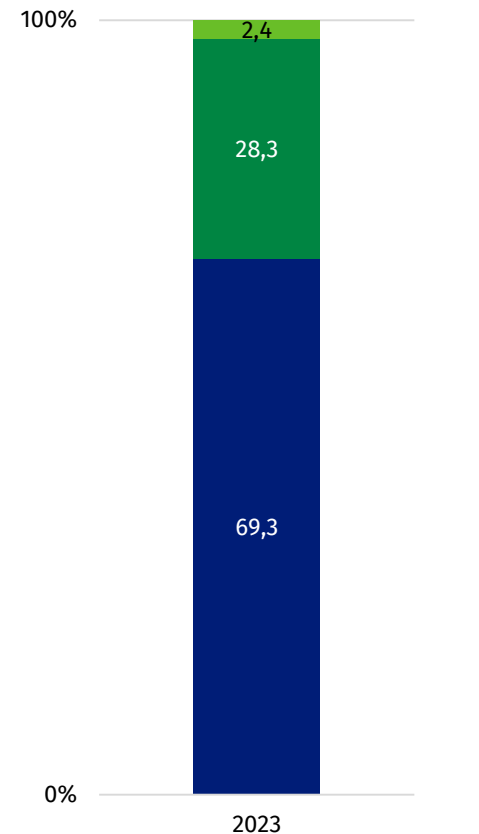
OGÓŁEM

■ stowarzyszenia
■ społeczne podmioty wyznaniowe
■ spółdzielnie socjalne, inne

■ fundacje
■ jednostki samorządu terytorialnego

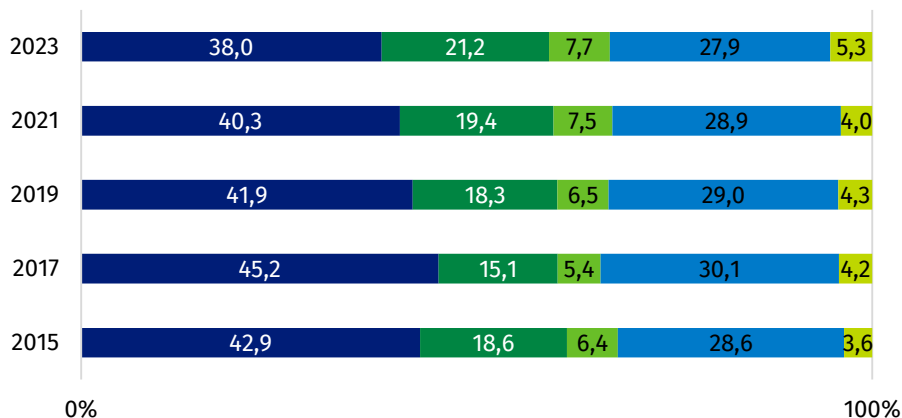
OGÓŁEM

■ spółdzielnie socjalne, inne
■ jednostki samorządu terytorialnego
■ organizacje społeczne

Podmioty prowadzące jednostki reintegracyjne w latach 2015 – 2023 c.d.

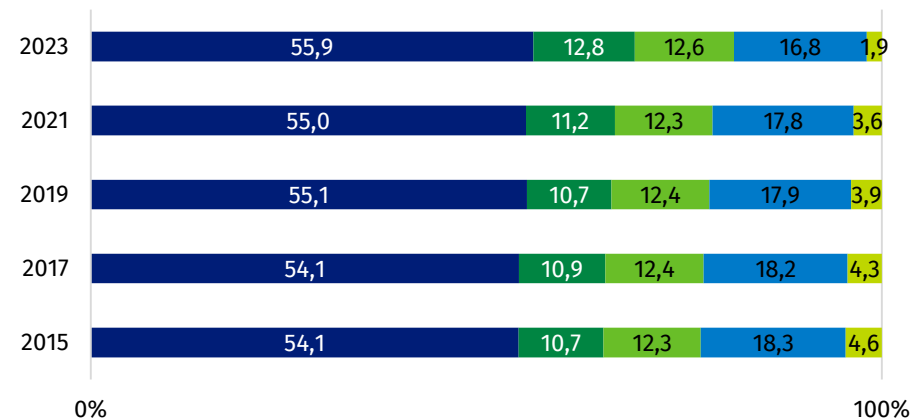
CIS

KIS

WTZ

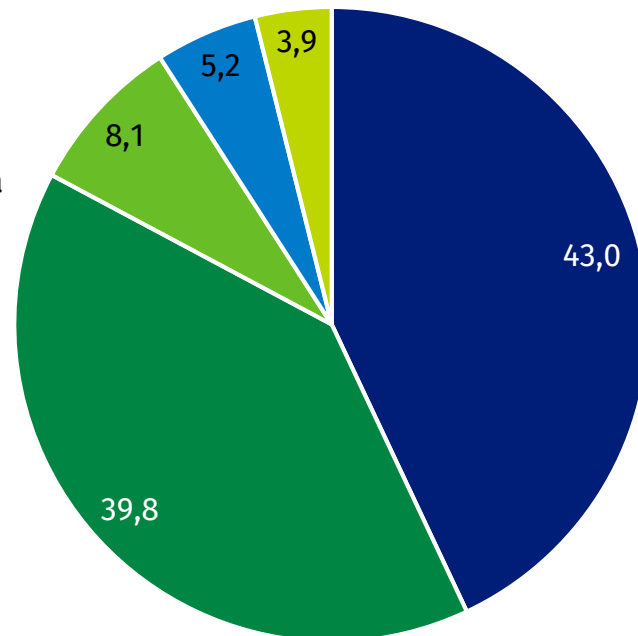
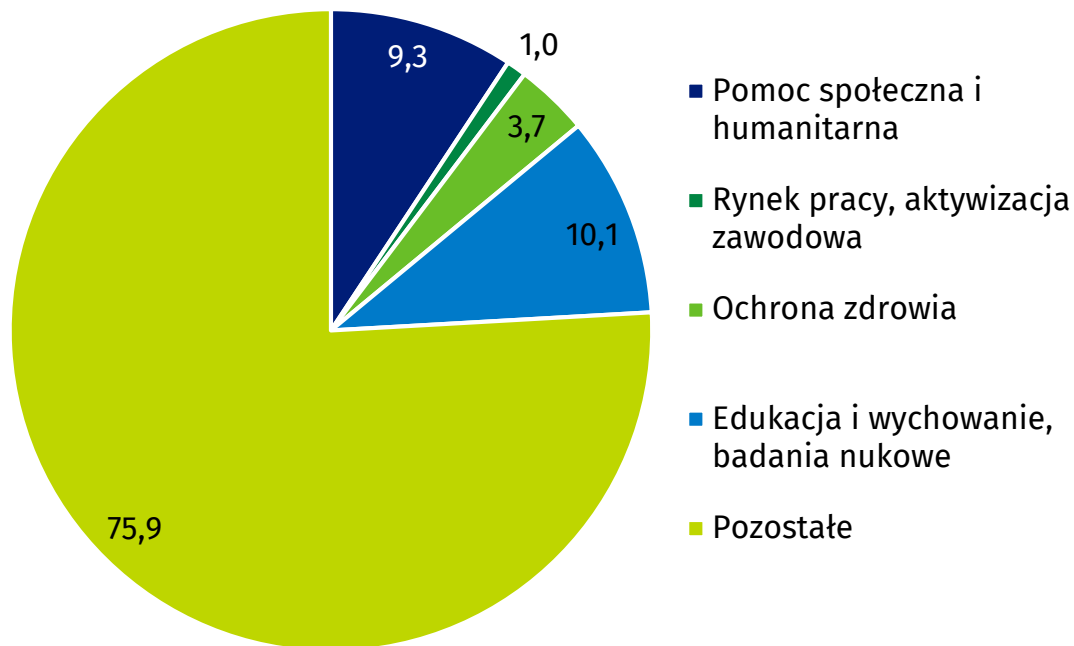
ZAZ

■ stowarzyszenia ■ fundacje ■ społeczne podmioty wyznaniowe ■ jednostki samorządu terytorialnego ■ spółdzielnie socjalne, inne

Podmioty prowadzące jednostki reintegracyjne w latach 2015 – 2023 c.d.

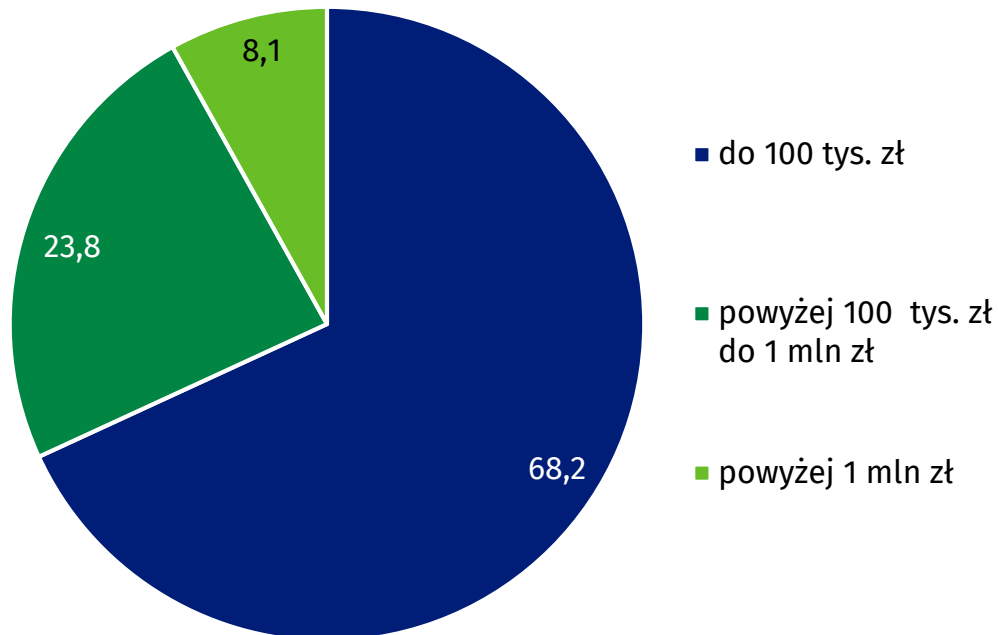
**Organizacje non-profit prowadzące
jednostki reintegracyjne według głównej
dziedziny działalności w 2023 r. (w %)**

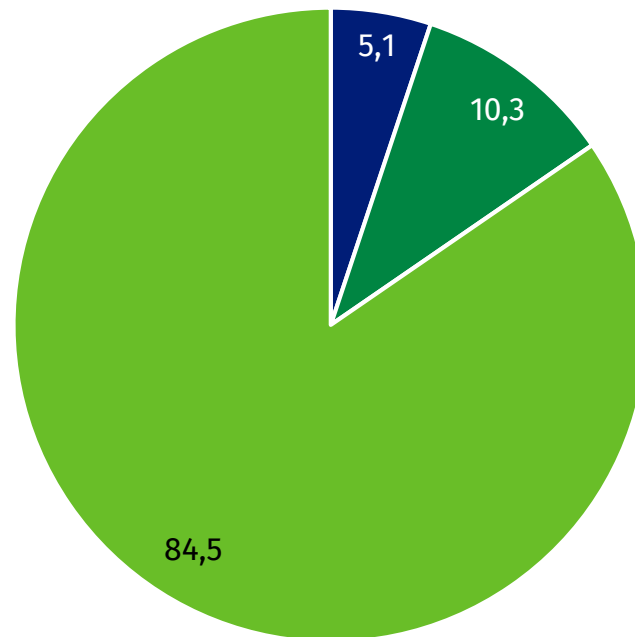
**Organizacje non-profit według głównej
dziedziny działalności w 2023 r. (w %)**

Podmioty prowadzące jednostki reintegracyjne w latach 2015 – 2023 c.d.

Organizacje non-profit prowadzące
jednostki reintegracyjne według klasy
przychodów w 2023 r. (w %)

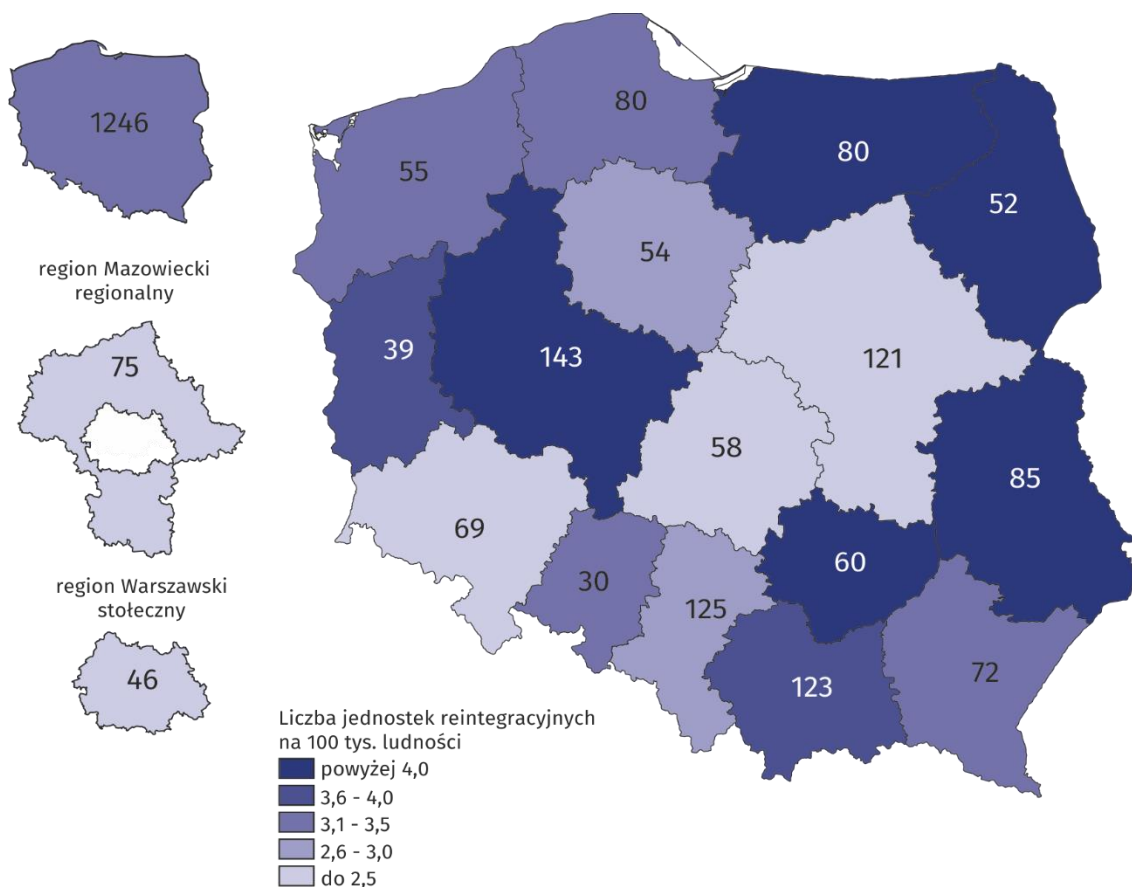

Organizacje non-profit według klasy
przychodów w 2023 r. (w %)

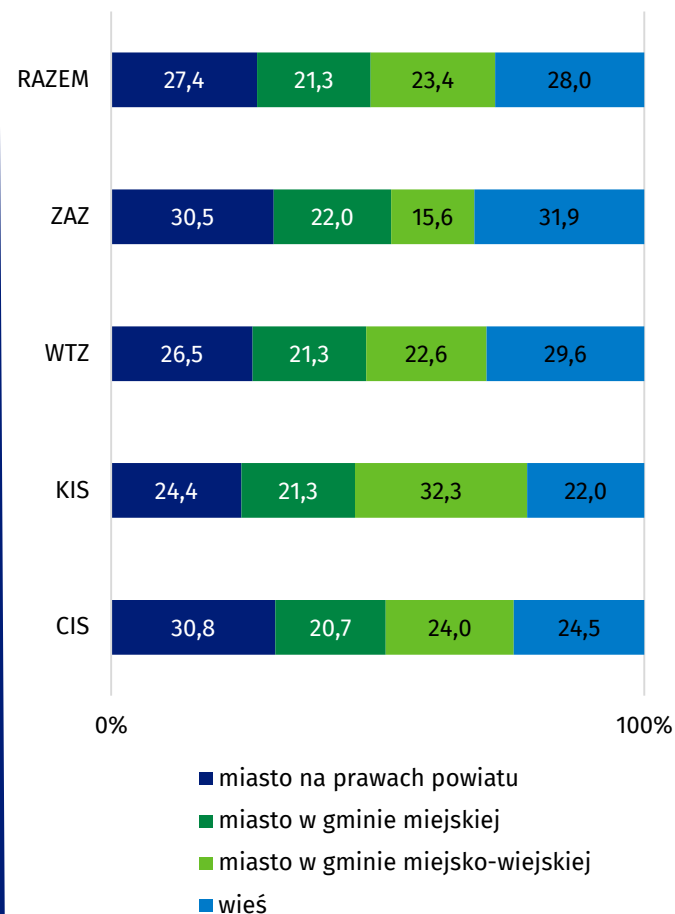

Rozmieszczenie terytorialne

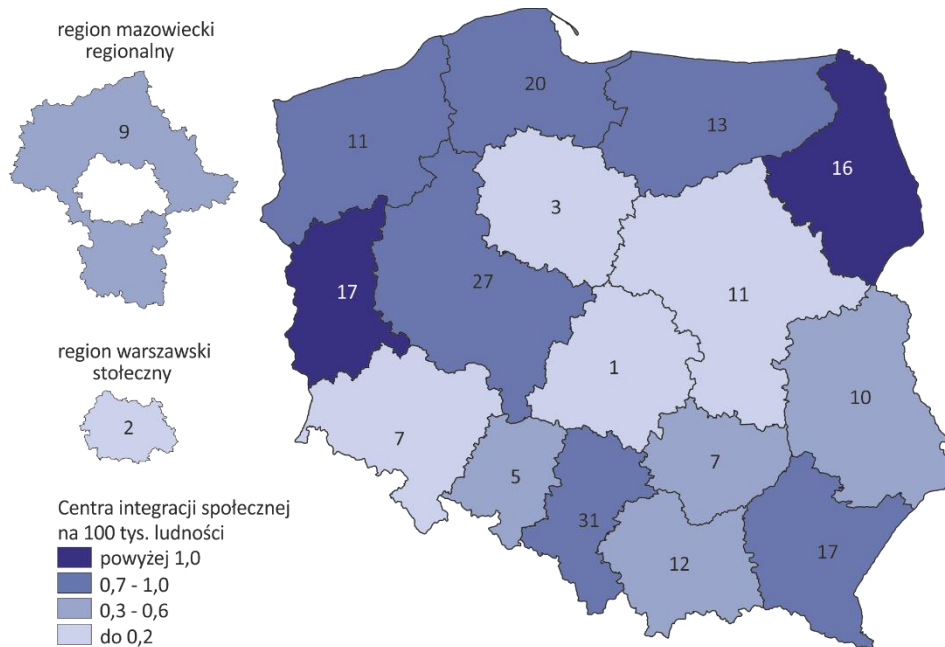
Jednostki reintegracyjne według regionów i województw w 2023 r.

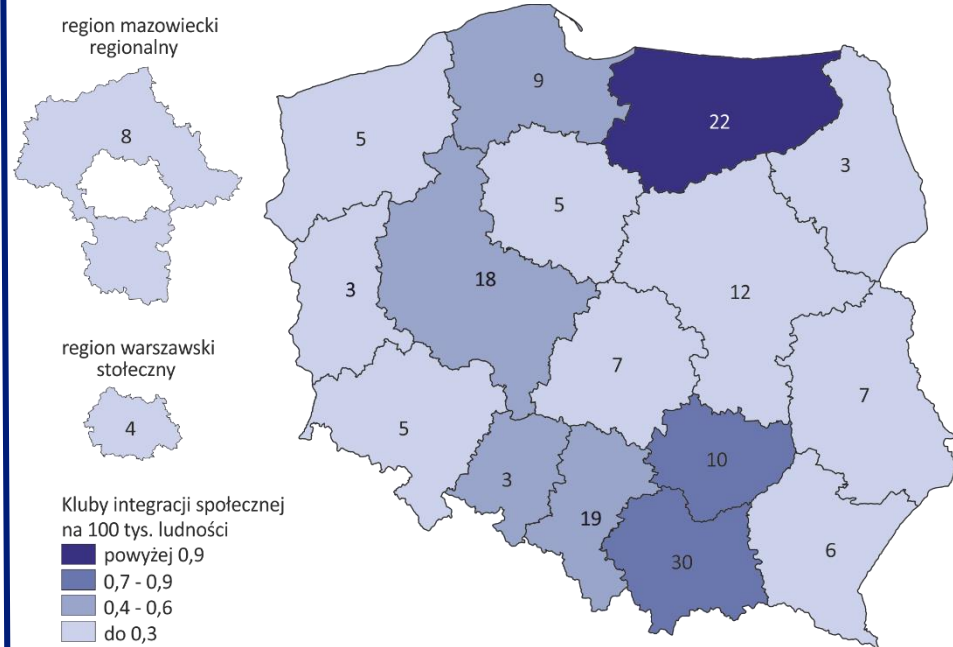
Jednostki reintegracyjne według rodzaju miejscowości w 2023 r.

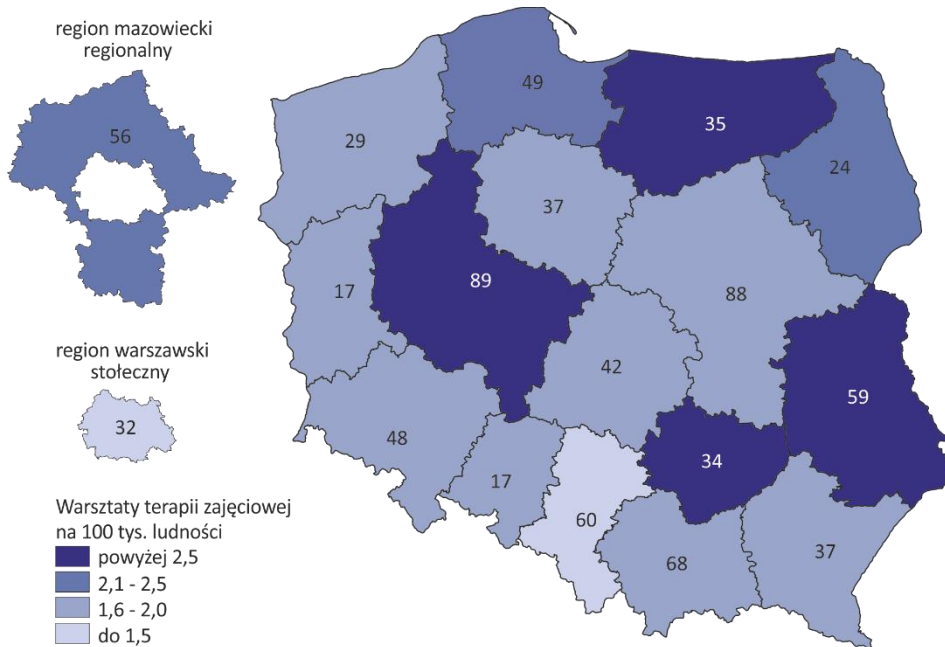
CIS według regionów i województw w 2023 r.

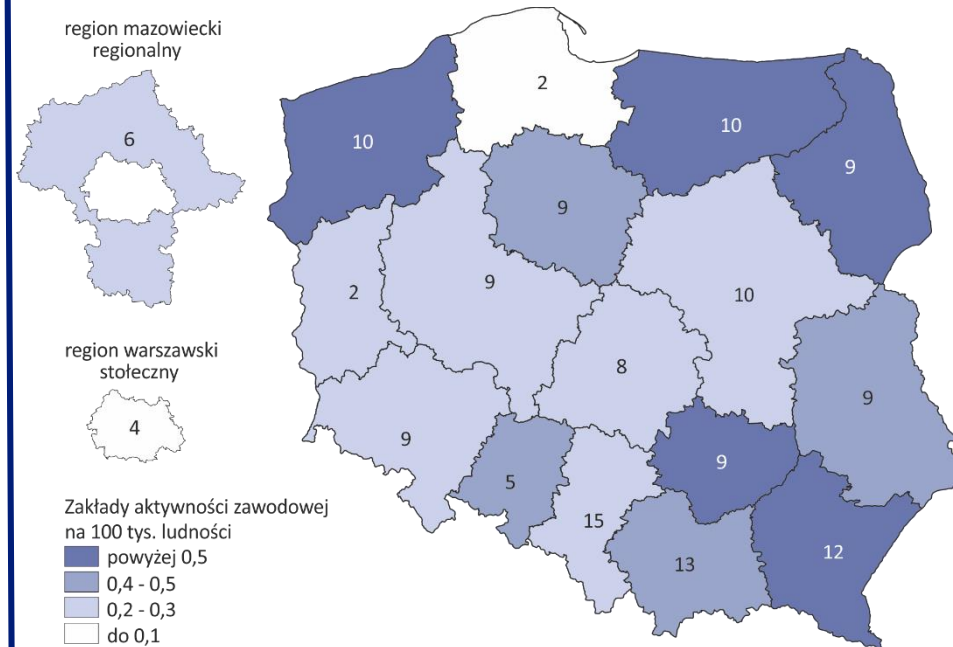
KIS według regionów i województw w 2023 r.

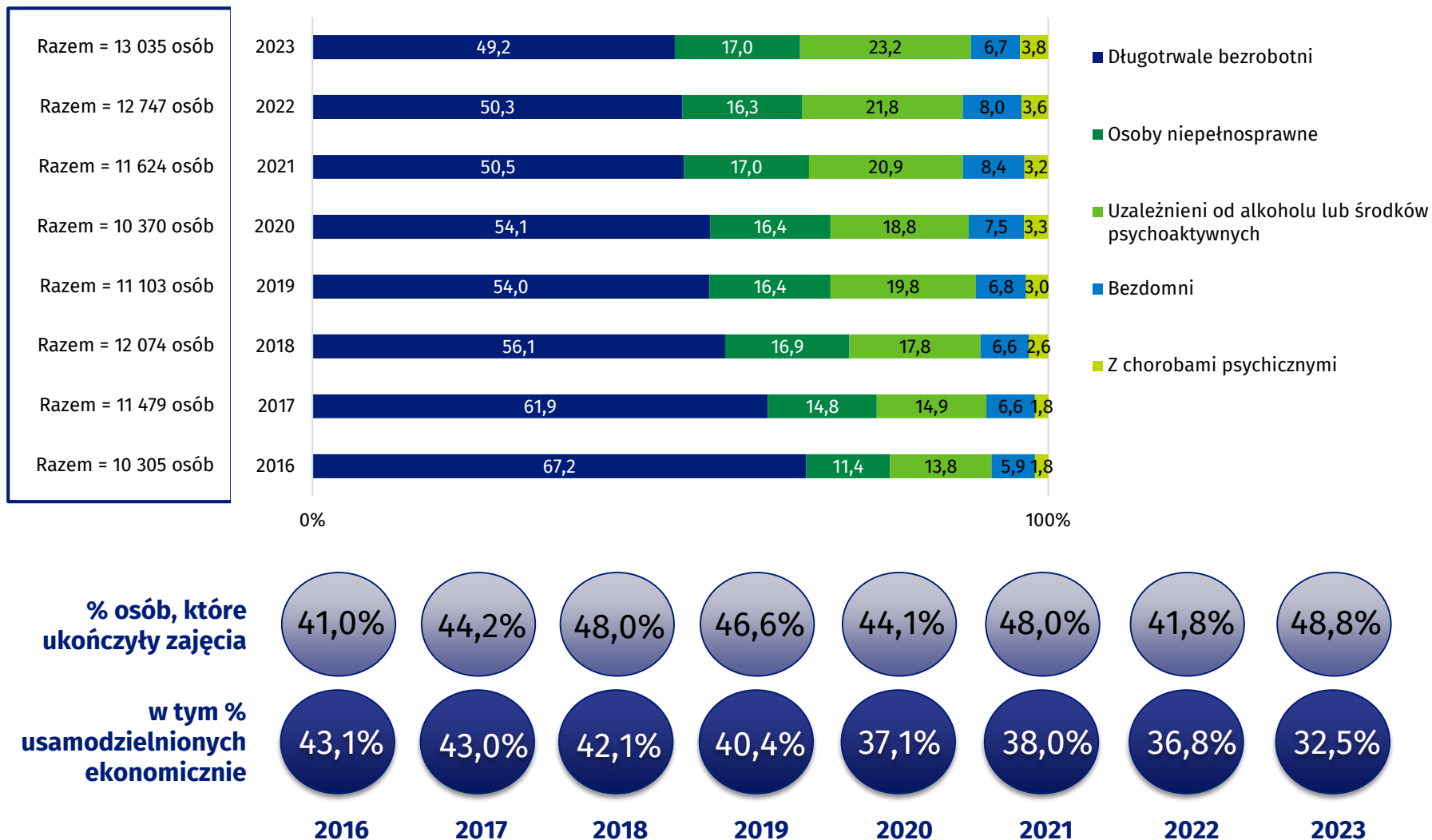
WTZ według regionów i województw w 2023 r.

ZAZ według regionów i województw w 2023 r.

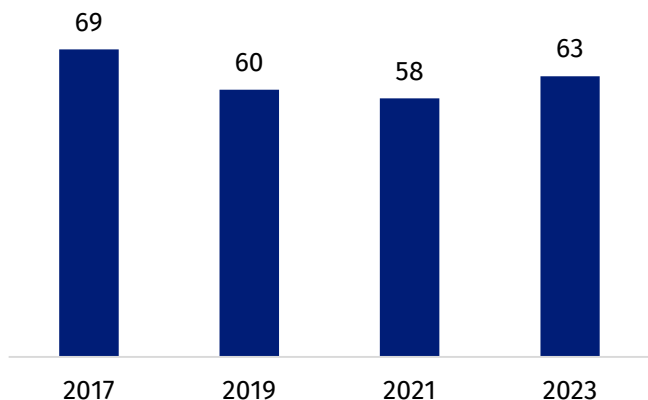

Odbiorcy – uczestnicy zajęć na przykładzie CIS

Odbiorcy – uczestnicy zajęć na przykładzie CIS (2/2)

Średnia liczba uczestników na 1 placówkę

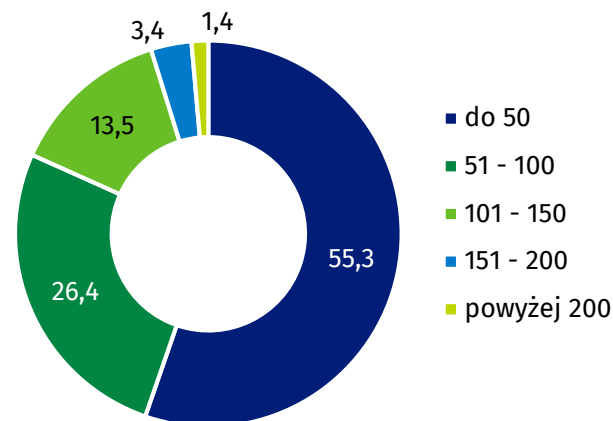

Minimum w 2023 r.

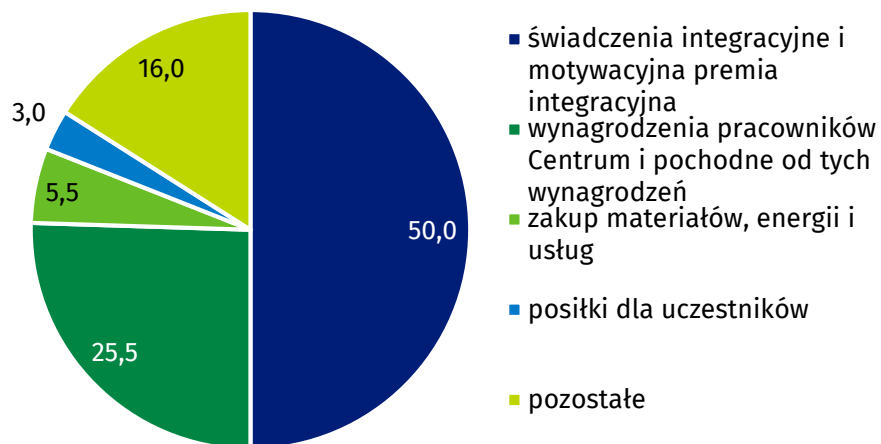

Maksimum w 2023 r.

CIS według liczby uczestników zajęć w 2023 r. (w %)

Wydatki CIS w 2023 r. (w %)

Czas tygodniowego pobytu uczestnika CIS nie może być krótszy niż 30 godzin i nie dłuższy niż 40 godzin

Uczestnikom zajęć przysługuje nieodpłatnie jeden posiłek dziennie w trakcie pobytu

Średni koszt na 1 uczestnika

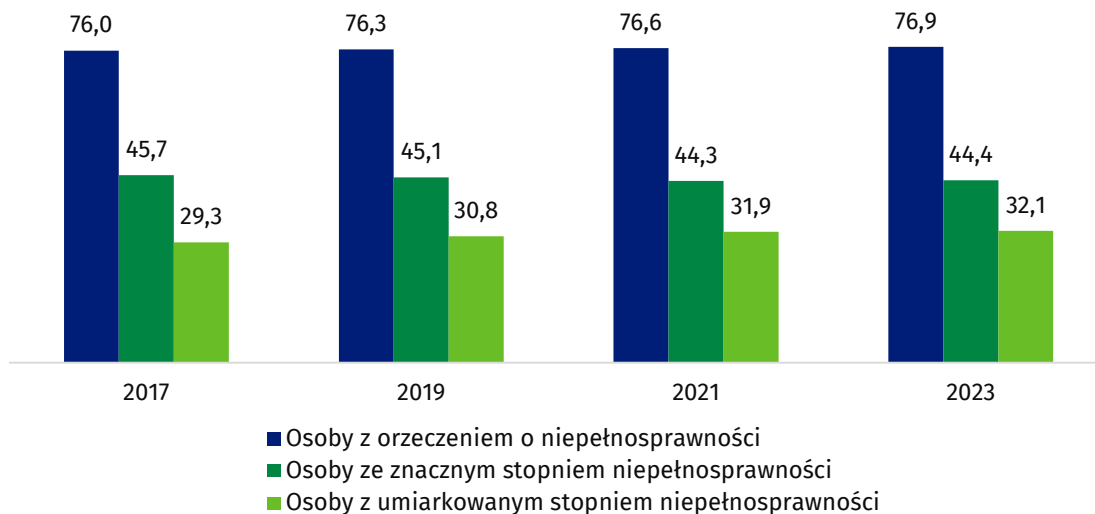
Średni koszt na 1 uczestnika
Podmiot prowadzący
JST

Średni koszt na 1 uczestnika
Podmiot prowadzący
NGO

Odbiorcy – zatrudnieni w ZAZ

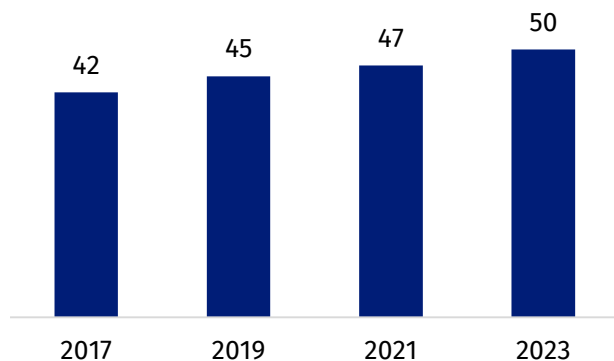
Zatrudnieni w ZAZ (w %)

Co najmniej 70% z ogółu zatrudnionych:

- osoby niepełnosprawne I st.
- osoby niepełnosprawne II st. (...)

Średnia liczba osób zatrudnionych z niepełnosprawnością na 1 placówkę

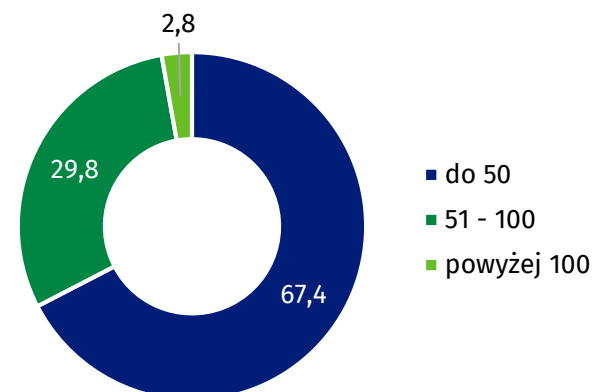

Minimum w 2023 r.

Maksimum w 2023 r.

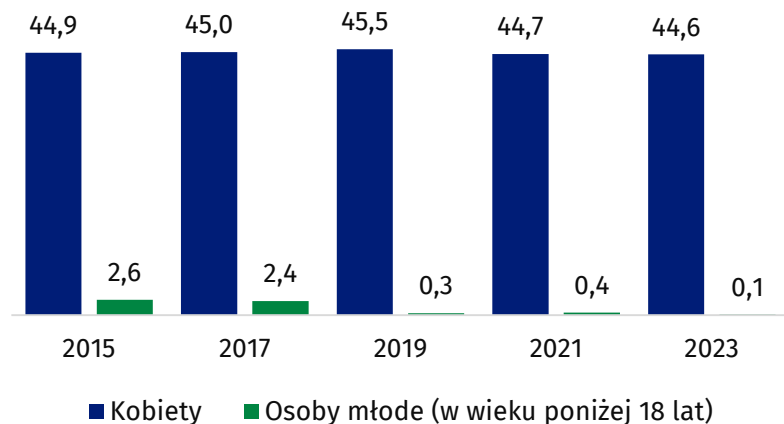
ZAZ według liczby zatrudnionych osób z niepełnosprawnością w 2023 r. (w %)

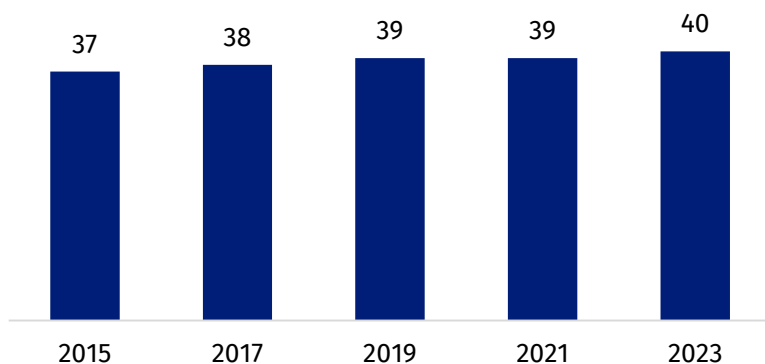
Odbiorcy – uczestnicy WTZ

2023

Uczestnicy WTZ (w %)

Średnia liczba uczestników na 1 placówkę

6,8%
osoby
niepełnosprawne
opuszczające WTZ

w tym 12,5%
niepełnosprawni, którzy
podjęli zatrudnienie
(0,8% z ogółu)

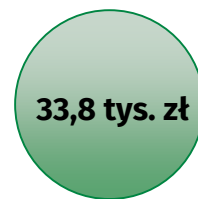
Minimum w 2023 r.

Maksimum w 2023 r.

Średni koszt na 1
uczestnika

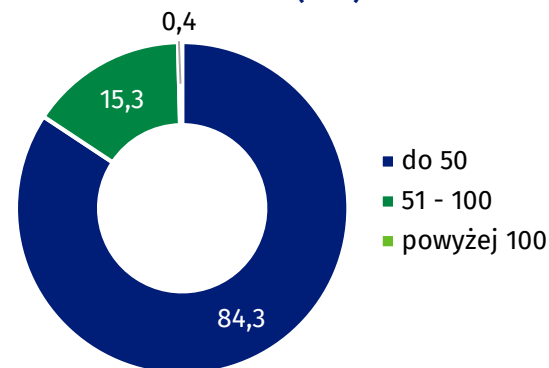

Średni koszt na 1
uczestnika
Podmiot prowadzący
JST

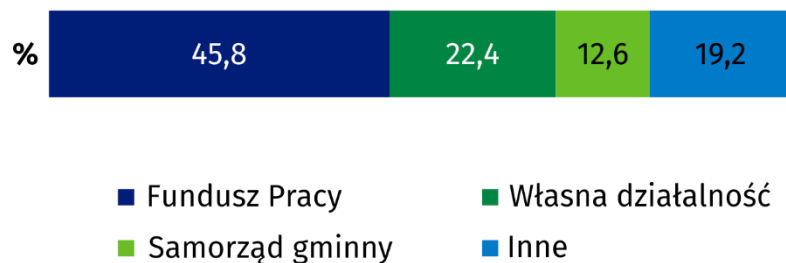
Średni koszt na 1
uczestnika
Podmiot prowadzący
NGO

WTZ według liczby uczestników
w 2023 r. (w %)

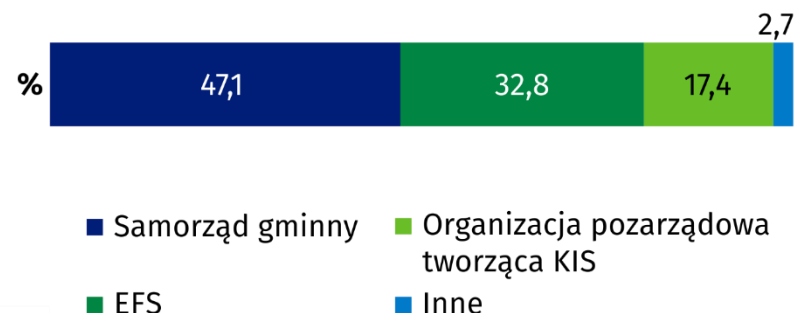

Finansowanie jednostek reintegracyjnych w 2023 r.

Przychody CIS

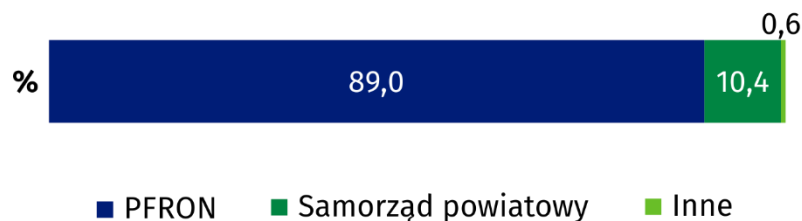

Przychody KIS

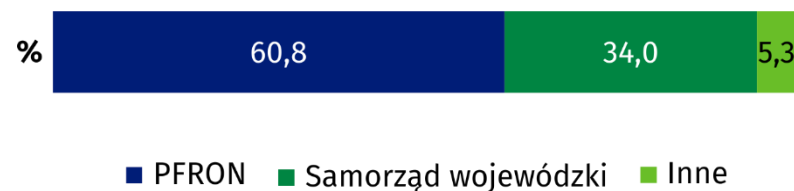

2023

Środki wydatkowane na działalność WTZ

Środki wydatkowane na działalność ZAZ

Finansowanie jednostek reintegracyjnych w 2023 r. cd

335,7 mln zł

**Wydatki CIS
w 2023 r.**

40,2 mln zł

**Przychody KIS
w 2023 r.**

960,4 mln zł

**Wydatki WTZ
w 2023 r.**

569,0 mln zł

**Wydatki ZAZ
w 2023 r.**

1,6 mln zł

**Średnia
wydatków na 1
placówkę**

0,2 mln zł

**Średnia
przychodów na
1 placówkę**

1,3 mln zł

**Średnia
wydatków na 1
placówkę**

4,0 mln zł

**Średnia
wydatków na 1
placówkę**

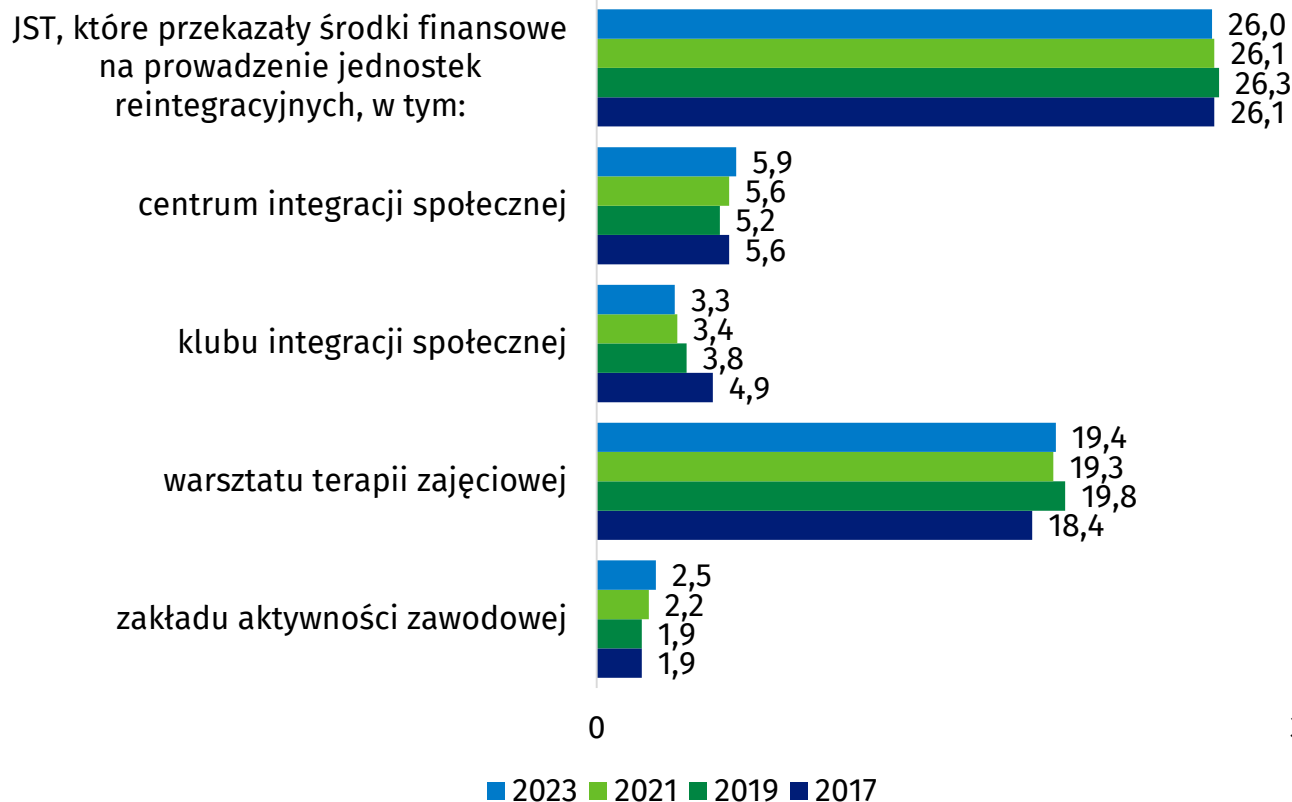
Finansowanie jednostek reintegracyjnych w 2023 r. cd

1 149,8 mln zł

**Łączna kwota
środków
przekazanych przez
JST na prowadzenie
jednostek
reintegracyjnych
w 2023 r.**

Jednostki samorządu terytorialnego, które przekazały środki finansowe na prowadzenie jednostek reintegracyjnych (w %)

Podsumowanie – danych w latach 2015 – 2023

1 246

Jednostek
reintegracyjnych
CIS, KIS, ZAZ, WTZ

49,0 tys.

Osób skorzystało z usług
reintegracji społeczno-
zawodowej
CIS, ZAZ, WTZ

69,3%

Jednostek reintegracyjnych
prowadziły podmioty sektora
non-profit
(stowarzyszenia, fundacje,
społeczne podmioty wyznaniowe)

3,2

Jednostek reintegracyjnych
na 100 tys. ludności

↑ 4,8%
(57)

Wzrost liczby
jednostek
CIS, KIS, ZAZ i WTZ
w latach 2015-2023

↑ 21,6%

Wzrost liczby odbiorców
CIS, KIS, ZAZ i WTZ
w latach 2015-2023

↑ 12,5%
(96)

Wzrost liczby jednostek
reintegracyjnych prowadzonych przez
podmioty sektora non-profit
w latach 2015-2023

11,5%
(143)

Jednostek
reintegracyjnych
zlokalizowanych było
w województwie
wielkopolskim

Wnioski

- Jednostki reintegracyjne pełni istotną rolę we włączaniu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym.
- Systematyczny monitoring ich działalności umożliwia ocenę skuteczności świadczonych usług w zakresie wzmacniania samodzielności ekonomicznej beneficjentów, co stanowi istotny element efektywnej polityki społecznej i zrównoważonego rozwoju.
- Znaczenie PES prowadzących jednostki reintegracyjne zyskuje na ważności.
- Podmioty reintegracyjne (CIS, WTZ), których organem prowadzącym są PES charakteryzują się niższymi kosztami prowadzonej działalności niż podmioty prowadzone przez JST.
- Statystyka publiczna identyfikuje konieczność modyfikacji istniejących źródeł danych. W dalszym ciągu będziemy przekazywać rekomendacje w zakresie poprawy jakości zakresu podmiotowego i przedmiotowego.

Dostępność danych GUS

Informacja sygnałna:

Główny Urząd Statystyczny / Obszary tematyczne / Gospodarka społeczna, wolontariat / Gospodarka społeczna. Trzeci sektor / Centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej w 2023 r.

Bank Danych Lokalnych:

GUS - Bank Danych Lokalnych
<https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/temat>

Gospodarka Społeczna – Reintegracja społeczno-zawodowa

Dziedzinowe Bazy Wiedzy:

GUS – Dziedzinowe Bazy Wiedzy
<https://dbw.stat.gov.pl/baza-danych>

Społeczeństwo – Gospodarka Społeczna – Reintegracja społeczno-zawodowa

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej:

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-rzeczypospolitej-polskiej-2024,2,24.html>

Dział V – Organizacje społeczne i polityczne. Kościoły i inne związki wyznaniowe

Bibliografia

- Borzaga, C., Galera, G., Franchini, B., Chiomento, S., Nogales, R., & Carini, C. (2020). *Social enterprises and their ecosystems in Europe: Comparative synthesis report*. European Commission. https://euricse.eu/wp-content/uploads/2025/01/Comparative-synthesis-report_2020_ENG.pdf
- Cooney, K., Nyssens, M., & O'Shaughnessy, M. (2023). Work Integration. Ilcheong Yi et al. (ed.). *Encyclopedia of the Social and Solidarity Economy*. Cheltenham and Northampton, MA. Edward Elgar Publishing Limited in partnership with United Nations Inter-Agency Task Force on Social and Solidarity Economy (UNTFSSSE), 329-337.
- Defourny, J., Nyssens, M., & Brolis, O. (2020). *Testing Social Enterprise Models Across the World: Evidence From the "International Comparative Social Enterprise Models (ICSEM) Project."* *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 50(2), 420-440.
- Urmanaviciene, A., Butkeviciene, E. (2023). The Role of Work Integration Social Enterprises in Achieving Sustainable Development Goals during the COVID-19 Pandemic: The Case Study of Lithuania. *Sustainability*, 15(5), 4324.
 - Myles, E., Telake, D., Seppälä, R., & Tourillon-Gingras, S. (2024). *Work Integration Social Enterprise (WISE) Research Program (2017–2022)*. Employment and Social Development Canada. <https://www.canada.ca/en/employment-social-development/corporate/reports/research/work-integration-social-enterprise-research-program-2017-2022.html>
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej. (Dz.U. 2004 nr 63 poz. 587)
 - Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. 2022 poz. 1563).

Dziękujemy za uwagę.

Kontakt:

Ośrodek Badania Gospodarki Społecznej

US Kraków – Krzysztof Borysiak

tel.: 539 671 541

e-mail: K.Borysiak2@stat.gov.pl